

תיסכול עמוק

סמי מיכאל: שווים וש-
ווים יותר, הוצ' בוסתן,
ת"א, 254 עמ'.

העליה ההמונית של שנות החמי"ש שים היא קרקע בתולה בספרותנו: ועדיין לא חרשוה ולא זרעו בה, על כן כמעט ולא קצרו דבר, זולת כמה גידולי-פרא ונסיונות של בוסר.

התיסכול הנפשי והחברתי העמוק של אותה עליה לא זכה עדיין לעיצוב אמנותי-ספרותי הראוי. העליה הזאת הביאה אל הספרות העברית רק סופרים בודדים, שרובם נבאו מארצות אירופה, שם עברה עליהם מלחמת העולם השנייה על כל הכרוך בה. אותן חוויות המלחמה והילדות בצלה, הפכו לחומר גלם ספרותי ולמקור ממנו שאבו ושואבים אותם הסופרים את נושאי יצירתם. ואילו העליה הארצות האיסלם כמעט לא העשירה אותה בסופרים חדשים, להוציא אחד או שניים. סמי מיכאל, מחברו של "שווים ושווים יותר", אף הוא יליד בגדד, עלה לישראל בתקופת העליה ה-זאת, לא פלא איפוא שבפנתאי את ספרו התעוררו בו עניין וחרדה לסידונו. עניין בצעם הנושא (שני) כר בו חותם אוטוביוגרפי) וחרדה מן האכזבה (שלא אחרה לבוא אמנם).

דומה שניצבו לנגד עיני המחבר שתי תיאוריות סוציולוגיות ולצידן מסקנה פסיכולוגית המחבקשת מ' אליה. תפישה ראשונה היא שכל האשכנזים שונאים, "בדם" את כל ה"שחורים" באשר הם. גישה הלי-טוריסטית, בלתי בדוקה, היא ה"חומר ממנו עוצב ה"בושל" הספר תנ"ל, תפישה שנייה (בדוקה יותר ורצינית יותר ועל כן משרתת יותר את רצינו של המחבר), היא התי-הספריארכאית לשעבר, מיד עם הפטריאלכאית לשעבר, מיד עם התקלתו הראשונה במציאות ה-חדשה בארץ: "תוך חמש דקות קצרות העלייה המולדת החדשה להפוך את אבי מנבר מנרץ העומד בשיאו אוגו — לשבר כלי זקן ומשפל..." וכל כך למה: "בטרם נבנו מה ארע — אספה עגבת די.די.טי. לבנה את אברישאול, ל-שעבר אורח נכבד ושואשנים ב"קהילת בגדד..." קבלת הנשים על אדמת המולדת החדשה היא היא אשר שברה את גאוותו של האב וורעה את זרע התיסכול העמוק בנפשו של הנער גיבור הספר ושמו דוד. הוא ראה את אביו בשיא כשלונו דווקא בתקופה בה היה זקוק לדמות כמקור החדות אישית:

הפרפור נמשך שניות מעטות. אבא ניצח: הוא לא התעצם. הייתי עד, איפוא, לנצחון האחרון כהיי אברישאול. היצור שיצא לאחר מכן ממגל-התעופה לא היה אבי אלא רק שרידיו הנאים.

סמי מיכאל מצליח לתאר את האב בדיוקנות מכאיבה ואוהבת. החל מכואו של האב לנמל-התעופה ועד למוות הטראגי עם אשתו ובתו, הנאכלים באש הפורצת כבדון שבי מערכת חירייה, עובר האב דגנרטי-ציה הדרגתית אך מתמדת. הוא ממיר את עבודת המשרד בבגדד בנדיבות עשבים בישראל; את מאור עיניו בעורוון הלקי ואחר-כך מוח-לט... את הכבוד בהשפלה וכיו...

הדמויות האחרות המופיעות בספר, הן סטריאוטיפים ידועים כמו לקר' חים מקטעי ספרות עיתונאית על ה"מעברות, אשר אינם מצליחים להת-עלות על תיאורייהויה סממנים האח-שאל, הוא האיש, "היפה", "הטוב"; הנערה מדליין מתדרדרת לגנות. ואף מוצאת את מותה בדרך אכזרית, מרגלית, אוהבתו ואחר-כך אשתו של דוד, היא אשכנזיה, על כן עליה לבי-גוד בבעלה. ואמה של מרגלית, צמיר-רן, היא האשה הרעה, אשכנזיה, שונאת שחורים, אשר, רק על גופתה ישא דוד את בתה לאשה..." נעימה אשתו של ראובן, היא אוהבתו של שאל האח, היא יחד עם אנתו סמל הנשיות, האהבה, הנאמנות והאמנות (היא נושאת בקרבה ואחר-כך יולדת את תינוקו של שאל...). מובן מאילו שלא חסרים כאן כל אותם המובנים החכורים לנו מכתיבתו העולמית-הומוריסטית של קישון על המפלגות במעברה, על קניית קולות-בירונים פוליטיים וכו'...

חולשת רבות לספר זה, ראשית אין כאן נסיון (למרות היומרה) להפוך את המסופר ליצירה אמנו-יתית. כלומר לתאר את הדברים לא תיאור של רפורטז'ה דייקנית אלא מבעד למרוימה של סמל, מבעד לדעה האנטי-בידואלית של הסופר, או מעורבותו של הסופר, או מעור-

בות חלקית, תיאור דמויות רב-עדריות ולא דחקה מנקודת ראות של הבדון במעברה... התפתחות של גיבורים, הכוונה היא לא להתקדמות כרונולוגית כמובן, אלא עיבוד אחר מה שקורה להם מן הבחינה הנפ-שית, כלומר, הספר פורש בפנינו תוצאות של מצבים. ולכן אין כאן תיאור התהליכים.

ואם עוסקים אנו עדיין בנושא במבחן זה כפי שלא עמד במבחנים עיצוב הספר, הרי אין להתעלם מן הסגנון, כל גיבורי הספר (להוציא את הדמויות האשכנזיות) מדברים ערבות. עובדה זאת העמידה בסני-המחבר ביעה די קשה ומעניינת לפתרון, כיצד לתרגם את שיחתם לעברית אמנה. המחבר לא עמד ספרותיים אחרים בספר. הוא מוסיף לפני המשפט הנאמר את התיבה "יא", כלומר: שבי יא נעימה, שבי כבדי... פתרון קל למד, הייתי אומר.

צבעי השחור לבן בהגשת הדב-רים, הם השלטים שליטה מוחלטת. החל מתיאורו ההווי וכלה בכניעה בה עוסק הספר. היא יחסי האש-

כנוים זה, שחורים". כבר בצמוד הראשון אנו קוראים: יורם, ה-מפקד — אשכנזי, כמובן... מדובר לא בקצין בדרגת אלוף או אלוף-מישנה, אלא בבעל דרגה כסמל או רבי"ט. האם זה רציני לרמוז שביש-ראל אין בעלי דרגת יוצאי ארצות-האיסלם?

לא הייתי מקפיד כל כך עם ה"מחבר אלא שהנושא שהטיל על עצמו, הוא שמחייב אותי לתשומת לב יתירה גם לעיצובו העלילתי של הספר הזה.

העובדות ידועות, אין מכהיש היום שקיימת בעיית הפער החברתי וה"מכיל לדלת פתוחה. גם סיפורי הווי על הקופה המעברית נכתבו לא מעט. יתר על כן, נסיונו הראשון של שמעון בלס ברומן שלו, "המע" ברה" (הוצ' עם עובד") היה רציני יותר ממשק, גם "המחצבה" לאהרן בן עזר עוסק בכך ביתר הצלחה. ובאשר לערכו הסוציולוגי של הספר אין להשוותו עם עבודתה של עליה לבנברג בספרה, פרקי-קריית שמינה".

שוב ניתן להשיג

עולם הסימפוניה

מאת פ. גרדנויץ

ד"ר למדע המוסיקה

מהדורה תשיעית

מחודשת. מעודכנת ומסודרת מחדש

הסברה ל-850 יצירות סימפוניות מאת למעלה מ-350 קומפוזיטורים למן המאה ה-17 ועד ימינו בצרוף של 454 דוגמאות תרים. וסקירה על דרכי ההאונה ובעיותיה.

הספר כמהדורתו זו נכתב במהציתו מחדש, וכן החדשו והורחבו הפרקים המקודשים למוסיקה בתימנון.

כולל: מפתחות לשמות היוצרים, רשימת היצירות, ביאור צורות המוסיקה. מילון המונחים הלועזיים המקובלים ותיאור כלי הנגינה.

הוצאת מסדה

מרכז הסברה שירות הפרסומים

הו פ י ע

הוצאה לפועל של שטרות

מאת הרשם דוד בר-אופיר

- רשם בית משפט השלום וראש הוצאה לפועל, תל-אביב
- 1 תרס"ז
- הדברים לנבייתם של שטרות שלא נפדעו במועד.
- מהם סוגי השטרות שניתנים לביצוע בלשכת ההוצאה לפועל.
- איך וכיצד מנישים בקשה לביצוע שטר.
- פתיחת חתיק וקביעת שכר עוררדיין.
- התנגדות לביצוע שטר.

המחיר 3 ל"י

זוהי חוברת שלישית בסידרה המשפטים להסברת חוקים נכונים, בעריכת ע"ד אווי שטמל. עד כה הופיעו: "חוקים להגנת הדיור" (המחיר 3 ל"י) ו"חוק החילול המשורר" (מופצת חינם). הסידרה מופקת בשיתוף עם משרד המשפטים.

- להשיג במקומות הבאים:
- ירושלים, תמיר בינשטוק, רח' בן-יהודה 2, בנין * 224808, טל.
- חיפה, מדע רח' הרצל 49, טל. 663694.
- תל-אביב: א. ספרים לעם, רח' יבנה 7, טל. 621885 * 224808.
- ב שירותי הפצה של פרסומי המשפלה, רח' ב'י, מס' 29, הקריה, טל. 255286.
- באר-שבע: רודיק, רח' גרשון 25.